

У фестивалском програму другог издања међународне књижевне манифестације „Про-за Балкан“ која је у Скопљу завршена доделом награде „Прозарт“ истакнутом аутору Даши Дрндић, еминентни учесници међу којима је био и специјални гост култни српски режисер, сценариста, сликар, мултимедијални уметник и писац Слободан Шијан, посебан печат је оставила трибина о литературној инклузивности и думетима писаца на Балкану.

Фетивал „Про-за Балкан“ је завршен свечаном доделом награде „Прозарт“ истакнутој књижевници Даши Дрндић из Хрватске у књижари „Икона“у центру „Сити мол“.

На фестивалу су поред Даше Дрндић представљени и Слободан Шијан из Србије, Алеш Чар из Словеније, Марио Леви из Турске, Ненад Величковић и БиХ, као и Драги Михајловски из Македоније.

У скопском ЕУ Инфо-центру је одржана и трибина „Европа/Балкан - литература/инклузивност“, о литературној инклузивности у склопу фестивала „Про-за Балкан“.

На део од питања – да ли и како писци из балканских земаља својим делима “на најприроднији начин” могу да се укључе у европске токове, које су могућности и думети балканске литературе приказом свог сензибилитета пред светском литературом, како

дела аутора из овог региона не би остајала “на чекању” за превод и издавање... настојали су да одговоре учесници трибине у Скопљу.

Поменута питања су на трибини, под модераторском проф. Елизабете шалева разматрали домаћи и инострани писци учесници фестивала.

Елизабета Шелева је у оводом делу указала на терор бестселера, када се вредност дела процењује према финансијској заради.

- То је површност и комерцијализација књижевности. То су билборди од књига, истакла је Шалева.

Ермис Лафазановски је оценио да свет мало зна о балканским ауторима и њиховом стваралаштву - „као представници литературе малих народа, ми тешко допирамо до свести Запада”...

На трибини су поред писаца Даше Дрндић, Алеса Чара, Ненада Величковића, Марија Левог, Слободана Шијана, били и издавачи из Велике Британије: Сузан Кертис - Којаковић, Ен Луис Фишер и Лусиен Лајтес.

Занимљива је њихова оцена да би већина британских читалаца и издавача више знала о Балкану, него о Македонији - посебно.

Истакнуто је да на Западу “постоје негативне предрасуде, јер их балканска литература потсећа на рат”. Конкретно, како је прецизирала Сузан Кертис, у Енглеској још увек постији негативан осећај да је балканска литература претежно са ратном тематиком.

Ен Луис Фишер, пак, сматра да је ипак пресудан квалитет књиге, независно одакле долази.

- Влада некакав облик фашистичког капитализма, а уметност је само једна тачка. Мале земље су на периферији, у принципу то сусиромашне земље и зато нису интересантне. Не верујем да ће се нешто променити у балканској литератури, све док се нешто не промени у у светском економско-политичком систему, рекла је Даша Дрндић.

Члан Уметничког савета фестивала Александар Прокопиев је приметио да Даша Дрндић “има геополитичко право”, но ипак, “сви имамо право на индивидуални план”, сугеришући да је шанса балканске литературе у – доброј стратегији.

Уредити домаћи књижевни амбијент

Британски издавач Лусиен Лајтес, учествујући на трибини “Европа/Балкан - литература/инклузивност“ истакао је да би напре требало уредити књижевни амбијент у својој земљи – преко књижара, библиотека, добре и објективне књижевне критике, како би се обезбедио “здрав литературни живот”, па тек после тога посветити се – односу са Европом и светом. „Прво треба да се освоји сопствени терен, а ми ћемо покушати да отворимо видике других земаља“, рекао је Лајтес.